

Ageing and Disability
Inclusion Task Team
(ADITT)-Türkiye

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

Sektör	Eylemler	
	Kapsayıcı veri toplama	Erişilebilir ve kapsayıcı programlama
1. Su, Sanitasyon ve Hijyen (WASH)	<ol style="list-style-type: none">1. İzleme ve değerlendirme araçlarının engelli ve/veya yaşlı bireylerin karşılaştıkları zorlukları, engellerin yanında kapasitelerini de ölçebilecek şekilde uyarlayın.2. Bireysel/hane halkı değerlendirmeleri için, 10 yıllık yaş gruplarıyla cinsiyet, yaş ve engellilik açısından ayrıştırılmış veri toplamak. Mümkünse, bu veriyi, diğer mevcut veri ile çapraz kontrol edip tutarlı olduğundan emin olun.3. Engelli ve/veya yaşlı bireylerin WASH ihtiyaç analizi ve izleme ve değerlendirme faaliyetlerine kapsayıcı katılımını sağlayın.4. Özellikle yaşlı ve/veya engelli bireyleri hedefleyen erişilebilir tuvaletlerin, lavaboların ve hijyenin ürünlerinin dağıtımını takip edin.5. Tek seferlik, kısa süreli, uzun dönem ve kalıcı ihtiyaçları belirleyin ve müdahalelerinizi buna göre planlayın.	<ol style="list-style-type: none">1. WASH faaliyetlerinin erişilebilirliği için kaynak tahsis edilmesi.2. Kültürel duyarlılıkları göz önünde bulundurarak cinsiyete göre ayrılmış ve erişilebilir su temini ve sanitasyon tesisleri tasarlayın/uyarlayın.3. Yaşlı bireyler ve farklı engel türlerine sahip kişiler için güvenli ve adil erişim sağlamak için dağıtım yöntemlerini ve malzemelerini gözden geçirin ve uyarlayın.4. Tesisler ve sanitasyonservisleri hakkında erişilebilir bilgi kanalları ve materyalleri hazırlayın.5. Toplumu, insani yardım çalışanlarını ve paydaşları engelli ve/veya yaşlı bireylerin WASH faaliyetlerine ve hizmetlerine erişim hakkı konusunda duyarlı hale getirin.6. Yaşlılık ve engellilik kapsayıcı WASH hizmetleri, tesisler ve programlar yapmak için çalışanların ve paydaşların kapasitelerini güçlendirin.7. Şikayet, Geribildirim ve Yanıt Mekanizmalarının (CFRM) erişilebilir olmasını sağlayın.8. Engelli ve/veya yaşlı bireylerin temsilcilerine danışılmasını ve program geliştirme aşamasından uygulamaya kadar süreçlere dahil edilmelerini sağlayın. Onların hizmet sağlamadaki etkin rolünü kabul edin.9. Engellilik ve yaşlanmanın sektörlerarası bir konu olduğunun ve işbirliği gerektirdiğinin bilincinde olun.

Ageing and Disability
Inclusion Task Team
(ADITT)-Türkiye

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

Eklenebilecek sorulara dair örnekler:

- # WASH tesislerine erişmek için ek desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilen engelli ve/veya yaşlı bireylerin sayısı
- WASH tesislerini yaşlı ve/veya engelli bireyler için daha erişilebilir hale getirmek için ne tür değişiklikler yaptınız? (örneğin, rampalar, daha geniş kapılar, daha geniş yüzey alanı vb.).
- # dağıtımı yapılan erişilebilir tuvaletlerin sayısı
- # daha erişilebilir hale gelmek için uyarlanmış tuvaletlerin sayısı
- # dağıtılan lavaboların sayısı
- # özelleştirilmiş hijyen malzemeleri veya kitleri alan engelli ve/veya yaşlı kişi sayısı
- # Yaşlılık ve engellilik kapsayıcılığı ve erişilebilirlik konusunda eğitilmiş çalışan sayısı
- # Yaşlı ve engelli temsilcileriyle (OPA'lar ve OPD'ler) yapılan toplantı sayısı

Dikkate alınması gereken eylemlere dair örnekler:

- Personeli geçici WASH programlaması ve tesisleri için erişilebilirlik standartları konusunda eğitin,
- WASH tesislerinin tasarımına erişilebilirlik özelliklerini dahil edin.
- Engelli ve/veya yaşlı bireyler için ek hijyen malzemeleri dağıtın.
- Topluluğa danıştıktan sonra, belirli malzemeler sağlayın (örneğin, tutunma rayları, mobil rampalar, kapılar, lavabolar, tuvalet sandalyeleri, çocuk ve yetişkin bezleri ve yıkanabilir sızdırmaz şilte koruyucusu).
- Kapıdan kapıya dağıtımları planlamanıza ekleyin.
- WASH projelerinde erişilebilirlik için ek bütçe (toplam bütçenin %2'si) ayırın.
- Yaşam alanlarında erişilebilir ve sürdürülebilir WASH hizmetleri tasarlamak için barınma alanı sakinleriyle birlikte çalışın.
- WASH komitelerinde yaşlı erkek ve kadınların temsil edilmesini sağlayın.
- Topluluk destek gruplarıyla koordinasyon sağlayın.
- Konteyner kent yönetimine, engelli ve/veya yaşlı bireyler için kamu hizmetleri ve hizmetlerin kapsayıcı hale getirilmesi konusunda farkındalık artırma oturumları düzenleyin.

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

2. Barınma ve ev eşyaları	<ol style="list-style-type: none">1. Barınak ve yerleşim alanlarını engelli ve/veya yaşlı bireylerin ihtiyaçları, karşılaştıkları zorluklar, engellerin yanında kapasitelerini de göz önünde bulundurarak uyarlayın.2. Bireysel/hane halkı değerlendirmeleri için, 10 yıllık yaş aralığı gruplarıyla cinsiyet, yaş ve engellilik açısından ayrıştırılmış veri toplayın. Mümkünse, bu veriyi, diğer mevcut veri ile çapraz kontrol edip tutarlı olduğundan emin olun.3. Engelli ve/veya yaşlı bireylerin barınma ihtiyaç analizi ve izleme ve değerlendirme faaliyetlerine kapsayıcı katılımını sağlayın.4. Tek seferlik, kısa süreli, uzun dönem ve kalıcı ihtiyaçları belirleyin ve müdahalelerinizi buna göre planlayın.	<ol style="list-style-type: none">1. Barınma faaliyetlerinin erişilebilirliği için kaynak tahsis edin.2. Barınakları ve yerleşim yerlerini erişilebilir olacak şekilde tasarlayın, inşa edin ve düzenleyin. Engelli dernekleri (OPD'ler), yaşlı dernekleri (OPA'lar) ve uzmanlara danışın3. Yaşlılar ve/veya engelli bireyler ve bakıcıları tarafından kullanılabilir, uygun ve güvenli barınma ve ev eşyaları sağlayın.4. Tesisler ve hijyen faaliyetleri hakkında erişilebilir bilgi kanalları ve materyalleri kullanın.5. Yaşlı ve/veya engelli bireyler için güvenli ve adil erişime imkan veren dağıtım yöntemlerini gözden geçirin ve uyarlayın.6. Engelli ve/veya yaşlı bireylerin barınaklara, yerleşim yerlerine dahil edilmesini desteklemek için personelin, opaydaşların ve toplulukların kapasitelerini güçlendirin.7. Şikayet, Geribildirim ve Yanıt Mekanizmalarının (CFRM) erişilebilir olmasını sağlayın.8. Yaşlı ve/veya engelli temsilcilerinin danışman olmalarını ve program geliştirme aşamasından uygulamaya ve barınak tasarımına dahil olmalarını sağlayın.9. Engellilik ve yaşlanmanın sektörlerarası bir konu olduğunun ve işbirliği gerektirdiğinin bilincinde olun.
----------------------------------	---	--

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

	<p>Eklenebilecek sorulara dair örnekler:</p> <ul style="list-style-type: none">– # barınaklarda ek desteğe/adaptasyona ihtiyaç duyduğu tespit edilen engelli ve/veya yaşlı bireylerin sayısı– Barınma alanlarının yaşlı ve/veya engelli bireyler için daha erişilebilir hale getirmek için ne tür değişiklikler yaptınız? (örneğin, rampalar, daha geniş kapılar, daha geniş yüzey alanı vb.).– # daha erişilebilir hale getirilmesi için uyarlanmış barınma alanı (çadır, konteyner) sayısı– # dağıtılan erişilebilir konteyner sayısı– # Özel veya ekstra gıda dışı malzeme (giysi, battaniye dahil) alan engelli ve/veya yaşlı kişi sayısı– # Yaşlılık ve engellilik kapsayıcılığı ve erişilebilirlik konusunda eğitilmiş çalışan sayısı– # Yaşlı ve engelli dernekleri temsilcileriyle (OPA'lar ve OPD'ler) yapılan toplantı sayısı	<p>Dikkate alınması gereken eylemlere dair örnekler:</p> <ul style="list-style-type: none">– Çalışanları geçici barınma yerleşimleri için erişilebilirlik standartları konusunda eğitin.– Toplum, yöneticileri ve paydaşları engelli ve/veya yaşlı bireylerin barınma alanları, kamu hizmetlerine erişim hakkı ve bu hizmetlerin kapsayıcı hale getirilmesi konusunda farkındalık artırma çalışmaları yapın.– Barınma alanlarının tasarımına erişilebilirlik özelliklerini dahil edin.– Engelli ve/veya yaşlı bireylerin bulunduğu hanelere ekstra kışa hazırlık ürünleri sağlayın.– Barınma alanlarının erişilebilirliği için ek bütçe (toplam bütçenin %2'si) ayırın.– Kendi barınaklarını inşa edemeyen yaşlı ve/veya engelli bireyleri desteklemek için bir sistem oluşturun.
3. Geçici Yerleşim Yeri (TSS)	<ol style="list-style-type: none">1. İhtiyaç kaydı da dahil olmak üzere tüm veri toplama çalışmalarına engelli ve/veya yaşlı bireyleri katılımcı ve uygulayıcı olarak dahil edin.,2. Geçici barınma merkezlerinde engelleri ve kolaylaştırıcıları belirlemek için özel değerlendirmeler yapın, engelli ve/veya yaşlı bireylerin katılımını sağlayın. Bulgular üzerinde sektörler arası koordinasyonu sağlayın.3. Mümkün olduğunda, üzerinde anlaşmaya varılan metodolojileri kullanarak Bireysel/hane halkı değerlendirmeleri için, 10 yıllık yaş gruplarıyla cinsiyet, yaş ve engellilik açısından ayrıştırılmış veri toplayın. Mümkünse, bu veriyi, diğer mevcut veri ile çapraz kontrol edip tutarlı olduğundan emin olun.	<ol style="list-style-type: none">1. TSS faaliyetlerinin erişilebilirliği için kaynak tahsis edin.2. Yaşlılık ve engellilik alanında çalışan çalışan OPD'ler, OPA'lar, kamu kurumları kurumları, Koruma ve MHPSS aktörleriyle birlikte çalışın.3. Müdahaleye yaşlı ve/veya engelli engelli kişilerin ve onları temsil eden kuruluşların katılımını destekleyin.4. TSS ekipleri ve ortakları arasında yaşlı ve engelli hakları konusunda farkındalık artırın.5. Evrensel Tasarım kullanımını teşvik etmek, saha planlama faaliyetlerini yürütmek ve erişilebilirliği, güvenliği ve saygınlığı artırmak için saha iyileştirmeleri yapın.6. Tesisler ve hijyen faaliyetleri hakkında erişilebilir bilgi kanalları ve materyalleri kullanın.

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

	<p>Eklenebilecek sorulara dair örnekler:</p> <ul style="list-style-type: none">– Engelli ve/veya yaşlı bireylerin karşılaştığı en önemli üç erişim zorluğu nedir (örn. Hizmetler, yardım, bilgi kanalları)?– Hizmetlere erişiminizi iyileştirebilmemiz için neler ne önerirsiniz?– Evinizdeki engelli kişilerin sayısı– Evinizdeki yaşlı kişilerin (60 yaş üstü) sayısı– # Sınırlı hareket kabiliyeti ve duyuşal engelleri olan kişiler için erişilebilirliği artırmaya yönelik yapılan site iyileştirmelerinin sayısı– # erişilebilirlik denetiminin yapıldığı sitelerin sayısı– % bir veya daha fazla kanaldan (örn. Yazılı ve sözlü) yapılan bilgi paylaşımının yüzdesi– # Yaşlılık ve engellilik kapsayıcılığı ve erişilebilirlik konusunda eğitilmiş çalışan sayısı– # Yaşlı ve engelli dernekleri temsilcileriyle (OPA'lar ve OPD'ler) yapılan toplantı sayısı	<p>Dikkate alınması gereken eylemlere dair örnekler:</p> <ul style="list-style-type: none">– TSS ekiplerinde Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığı odak kişileri atayın ve yaşlı ve/veya engelli kişileri personel, gönüllü ve lider olarak işe alın.– Personeli engellilerin, yaşlıların ve kapsayıcı TSS faaliyetlerinin gereklilikleri konusunda eğitin.– İlgili sektörler, OPD'ler, OPA'lar, yaşlılar ve engelliler ile ortaklaşa TSS'nin erişilebilirlik denetimlerini yürütün.– Hizmetlerin yakınındaki engelli ve/veya yaşlı üyelerin olduğu aileleri hizmet noktalarına yakın yerlere yerleştirin.– Kamp ortamlarında, yeni bir barınak inşa ederken veya hasarlı barınağı onarıırken, tuvaletlerin yaşlılara ve(veya) engellilere yakın bir yere inşa edildiğinden emin olun.– OPD'leri, OPA'ları, yaşlı ve/veya engelli bireyleri koordinasyon toplantılarına katılmaya davet edin ve destekleyin.– Erişilebilir iletişim kullanın – en az 2 format (örneğin, işitsel ve yazılı)– Tuvaletlere giden yolun görme engelli olanlar için çizgilerle işaretlendiğinden ve hareket güçlüğü çekenler veya tekerlekli sandalye kullananlar için erişilebilirliği kolaylaştırmak için düzleştirilmiş ve pürüzsüz olduğundan emin olun.
--	--	---

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

4. Sağlık	<ol style="list-style-type: none">1. Engelli ve/ya yaşlı bireylerin sağlık ihtiyaçları, hizmetlere erişimi ve kapasiteleri hakkında bilgi toplamak için değerlendirme ve izleme araçlarını uyarlayın.2. Bireysel/hane için değerlendirmeler, engellilik, cinsiyet ve yaşa göre ayrıştırılmış veri toplamayı göz önünde bulundurun.3. Engelli ve/ya yaşlı bireylerin sağlık değerlendirmelerinde ve izleme faaliyetlerinde bilgi sağlayıcılar ve uygulayıcılar olarak dahil edin.4. Engelli ve/ya yaşlı bireylerin özel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurun ve yaşlanma ve engellilik sektörler arası bir mesele olduğundan diğer sektörler için yol gösterici erişilebilir materyaller üretin.5. Önleyici tedavi, sağlıklı yaşlanma iletişimi ve müdahalelerde davranış değişikliğini dahil edin.6. Yaşlanma ve engelliliği ele alırken kronik hastalıkları, palyatif bakım ihtiyaçlarını ve geçici veya kısa vadeli sakatlıkları dikkate alın7. Acil durumlarda yaşlılar ve engelliler için morbidite ve mortalite oranlarını izleyin8. Yaşlılar ve engelliler için yaygın yaralanma nedenlerini izleyin ve ilgili sektörleri bilgilendirin	<ol style="list-style-type: none">1. Kapsayıcılık faaliyetleri ve erişilebilirlik için kaynak tahsisi2. Sağlık tesislerini erişilebilir olacak şekilde tasarlamak, inşa etmek veya uyarlamak.3. Sağlık hizmetlerini, farklı ihtiyaçları olan yaşlılar ve engelliler için erişilebilir hale getirecek şekilde uyarlayın.4. Engelli ve/ya yaşlı bireylerin sağlıkla ilgili ihtiyaçları ve kapasiteleri konusunda sağlık personelinin ve toplulukları bilinçlendirin ve eğitin.5. Şikayet, Geribildirim ve Yanıt Mekanizmalarının (CFRM) mekanizmalarının erişilebilir olmasını sağlamak6. Yaşlılardan ve engellilerden temsilcilere danışılmasını ve program geliştirme aşamasından uygulamaya kadar dahil edilmesini sağlamak.7. Engellilik ve yaşlanmanın sektörler arası bir konu olduğunun ve işbirliği gerektirdiğinin bilincinde olmak8. Tesisler ve hijyen faaliyetleri hakkında erişilebilir bilgi kanallarını ve materyalleri uyarlayın.9. Kırsal kesimde yaşayan insanların hizmetlere mobil ekipler ve/veya gerektiğinde ulaşım, refakat desteği yoluyla erişebilmelerini sağlamak.10. Bakıcıların ihtiyaçlarını göz önünde bulundurun ve destek programları başlatın.11. Acil sağlık kitlerinin kronik hastalıkları, özellikle yüksek tansiyon, diyabet ve hipertansiyonu tedavi etmek için ilaçlar içerdiğinden emin olun.12. Engellilik yaratmamak için acil durumlarda mobilite yardımcılarının ve uyarlanabilir cihazların zamanında sağlandığından emin olun.13. Yaşlıları ve engellileri uzman merkezlere yönlendirmek için özel önlemler sağlanmalı (örn. refakat, ulaşım)?14. Eve bağlı yaşlılar ve engelliler için destek ekleyin
------------------	---	---

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

<p>Eklenebilecek sorulara dair örnekler:</p> <ul style="list-style-type: none">- # Engellilerin, acil ihtiyacı olan yaşlıların tıbbi müdahale.- # Engelli kişilerin, yardımcı cihazlara ihtiyaç duyan yaşlıların (mobilite yardımcıları, işitme cihazları, göz gözlük vb.).- # Rehabilitasyona ihtiyacı olan engelliler, yaşlılar Hizmetleri.- # Fiziksel rehabilitasyon seansları verilen engelli ve yaşlı kişilerin- # dağıtılan yardımcı cihazların sayısı- # Ulaşımdan yararlanan engelli ve yaşlıların Sağlık Tesislerine Yönelik Hizmetler- # Yaşlanma ve engellilik kapsayıcılığı ve erişilebilirliği konusunda eğitim almış personel sayısı- # Engelli ve/ya yaşlı bireylerin temsilcileriyle yapılan toplantıların (OPA'lar ve OPD'ler)	<p>Dikkate alınması gereken eylemlere dair örnekler:</p> <ul style="list-style-type: none">- Engelliler ve yaşlılar için özel sağlık ihtiyaçlarını karşılamak için ek bir bütçe ekleyin (fiziksel rehabilitasyon, kronik hastalıklar, yardımcı cihazlar, tıbbi tesislere ulaşım vb.)- Mevcut ve çalışan sağlık hizmetleri hakkında bilgi paylaşın ve Etkilenen bölgelerdeki ve ev sahibi illerdeki rehabilitasyon merkezleri.- Tüm personele yaşlanma ve engellilik konusunda kısa bir oryantasyon sağlayın ve şu özelliklere sahip kişilerin nasıl destekleneceğine dair pratik örnekler verin. engellilerin ve yaşlıların sağlığını sağlamak ve Hizmetlere engelliler ve yaşlılar erişebilir.- Engelli ve/ya yaşlı bireylerin proje uygulamaları sırasında göz önünde bulundurulması gereken özel sağlık ihtiyaçları ile ilgili diğer sektörler için yol gösterici notlar hazırlamak.- Toplum sağlığı çalışanlarını, yaşlılara sağlıklı yaşlanma konusunda sağlık eğitimi vermeleri için eğitin ve onları kronik durumlarının kendi kendini yönetmesi konusunda eğitin- Toplum temelli sağlık hizmetlerini, toplum destek gruplarını koordine etmek
---	--

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

5. Gıda güvenliği ve geçim kaynakları	<ol style="list-style-type: none">1. Toplamak için gıda güvenliği ve geçim kaynağı değerlendirme ve izleme araçlarını ve süreçlerini uyarlayın Engelli ve/ya yaşlı bireylerin kapasiteleri, engelleri/zorlukları ve ihtiyaçları hakkında bilgi.2. Bireysel/ev için değerlendirmeler, engellilik, cinsiyet ve yaş toplamayı düşünün Ayrıştırılmış veriler.3. Yaşlıları ve engellileri gıda güvenliği, geçim kaynağı ve güçlendirme değerlendirmelerine ve izleme faaliyetlerine muhbir ve uygulayıcı olarak dahil etmek	<ol style="list-style-type: none">1. Kapsayıcılık faaliyetleri ve erişilebilirlik için kaynak tahsisi2. Gıda için tesisler ve hizmetler tasarlayın3. Yaşlılar ve engelliler için güvenli ve erişilebilir olmaları için güvenlik ve geçim kaynakları. Saymak4. Engellilerin ve yaşlıların etkinlik tasarımına katılma kapasitesi.5. Toplum, personeli ve ortakları Engelli ve/ya yaşlı bireylerin gıda yardımına erişme ve bunlara katılma hakları konusunda duyarlı hale getirin6. geçim kaynakları faaliyetleri.7. Gıda güvenliği ve geçim kaynakları faaliyetlerini yaşlılar ve engelliler için güvenli ve erişilebilir hale getirmek için personelin kapasitesini geliştirmek.8. Şikayet, Geribildirim ve Yanıt Mekanizmalarının (CFRM) mekanizmalarının erişilebilir olmasını sağlamak9. Yaşlılardan ve engellilerden temsilcilerin danışman olmalarını ve program geliştirme aşamasından uygulamaya kadar dahil olmalarını sağlamak.10. Engellilik ve yaşlanmanın sektörler arası bir konu olduğunun ve işbirliği gerektirdiğinin bilincinde olmak11. Hizmetlerle ilgili erişilebilir bilgi kanallarını ve materyalleri uyarlayın.12. Yaşlılar ve engelliler tarafından hane halkı gelirene yapılan katkıyı tanıyın.
	<p>Eklenebilecek sorulara dair örnekler:</p> <ul style="list-style-type: none">- # Engellilerin, özel ihtiyaçlarını karşılamak için ek mali yardıma/gıda yardımına ihtiyaç duyan yaşlıların.- Hangi nakit/gıda yardımı yöntemlerini tercih edersiniz?- #of Yaşlılar ve engelliler (OPA'lar ve OPD'ler) temsilcileriyle yapılan toplantılar	<p>Dikkate alınması gereken eylemlere dair örnekler:</p> <ul style="list-style-type: none">- Yaş ve engelliliğin katılım kriterleri olarak dahil edildiğinden emin olmak için seçim kriterlerinizi gözden geçirin.- Engellilere ve yaşlılara danışın ve Buna göre nakit/gıda yardımı sağlamak için kullanılan yöntemleri gözden geçirin.- Engellilerin, yaşlıların özel ihtiyaçlarını karşılamak için nakit yardım sağlayın

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

	<p>yardım almak ister misiniz? (ör. nakit, banka havalesi, kapıdan kapıya vb.)</p> <ul style="list-style-type: none">- Şahsen mi yoksa vekaleten mi yardım almayı tercih edersiniz?- İhtiyaç duyulan belirli ürünler (örn. yardımcı cihazlar) piyasada mevcut mu?- yemek için nakit sağlanan engelli kişilerin sayısı- Kapı kapı dolaşarak gıda dağıtımları yapılarak ulaşılan # engelli birey sayısı- İş karşılığı nakit faaliyetlerine katılan engelli kişilerin yüzdesi- # Yaşlanma ve engellilik kapsayıcılığı ve erişilebilirliği konusunda eğitim almış personel sayısı- Yiyecek için nakit sağlanan yaşlıların- Kapı kapı dolaşarak gıda dağıtımlarıyla ulaşılan yaşlıların #- İş karşılığı nakit faaliyetlerine katılan yaşlıların yüzdesi	<p>insanlar (eğer ihtiyaçlar yerel pazarda karşılanabilirse).</p> <ul style="list-style-type: none">- Hizmet sunarken ek yardıma ihtiyaç duyanları belirlemek için ekip içinde odak noktaları atayın.- İş için nakit ve iş için yemek faaliyetlerinin yaşlılar ve engelliler için erişilebilir olduğundan emin olun.- Geçim seçeneklerini geliştirmek ve çeşitlendirmek için yaşlıları ve engellileri kapasite ve beceri eğitimine dahil edin.- Yaşlıları ve engellileri geçim kaynağı varlıklarının toplum yönetimine dahil edin
--	--	--

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

6. Beslenme	<ol style="list-style-type: none">1. Yaşlıların, hamile kadınların, engellilerin ve engelli çocukların beslenme durumu hakkında veri toplamak için beslenme değerlendirme ve izleme araçlarını ve süreçlerini uyarlayın.2. Bireysel/hane halkı değerlendirmeleri için engellilik, cinsiyet ve yaşa göre ayrıştırılmış verileri toplamayı göz önünde bulundurun.3. Yaşlıları ve engellileri beslenme değerlendirmelerine ve izleme faaliyetlerine muhbir ve uygulayıcı olarak dahil edin.	<ol style="list-style-type: none">1. Kapsayıcılık faaliyetleri ve erişilebilirlik için kaynak tahsisi2. Beslenme aktivitelerini ve tesislerini yaşlılar ve engelliler için erişilebilir olacak şekilde tasarlayın.3. Emzirme ve bebek bakım alanlarının engelliler ve bakıcıları için güvenli, erişilebilir ve uygun şekilde konumlandırıldığından emin olun.4. Toplum ve beslenme personelini, her yaştan ve cinsiyetten Engelli ve/ya yaşlı bireylerin beslenme programlarına erişme ve katılma hakkı konusunda duyarlı hale getirin.5. Hamile veya emziren engelli kadınlar engelli bebekler ve küçük çocuklar da dahil olmak üzere acil durumlarda engelli ve/ya yaşlı bireylerin beslenme ihtiyaçlarını karşılamak için beslenme personelinin kapasitesini geliştirin6. Dağıtım yerlerinin yaşlılar ve engelliler için erişilebilir olmasını sağlayın Ayrıca, değerlendirmelerinizi göz önünde bulundurarak, kapıdan kapıya dağıtıma ihtiyaç duyan kişileri kontrol edin.7. Şikayet, Geribildirim ve Yanıt Mekanizmalarının (CFRM) mekanizmalarının erişilebilir olmasını sağlamak8. Yaşlılardan ve engellilerden temsilcilere danışılmasını ve program geliştirme aşamasından uygulamaya kadar dahil edilmesini sağlayın9. Engellilik ve yaşlanmanın sektörler arası bir konu olduğunun ve işbirliği gerektirdiğinin bilincinde olun10. Tesisler ve hijyen faaliyetleri hakkında erişilebilir bilgi kanallarını ve materyalleri uyarlayın.11. Yaşlılar ve engelliler, beslenme durumlarını kontrol etmek ve ilgili beslenme programcısını girmek için kuruluşunuz tarafından taranmasını sağlayın
--------------------	--	---

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

<p>Eklenebilecek sorulara dair örnekler:</p> <ul style="list-style-type: none">- # Engelliler, özel gıdaya ihtiyaç duyan yaşlılar eşya.- Engelliler veya yaşlılar için ne tür eşyalar gereklidir (örneğin, yutması kolay eşyalar)- Engelli bakıcılar aşağıdakilerle ilgili özel bilgi veya desteğe ihtiyaç duyuyor mu? Besleme?- # Özel gıda maddeleri alan engelli kişilerin sayısı- # Özel gıda maddeleri alan yaşlıların- # refakatsiz veya ailesinden ayrı düşmüş yaşlılar, tanımlanmış engelli kişiler- # Refakatsiz veya ailesinden ayrı düşmüş yaşlıların, engelli kişilerin aileleri / bakıcıları ile yeniden bir araya gelmesi- # Yaşlanma ve engellilik kapsayıcılığı ve erişilebilirliği konusunda eğitim almış personel sayısı #of Yaşlılar ve engelliler (OPA'lar ve OPD'ler) temsilcileriyle yapılan toplantılar	<p>Dikkate alınması gereken eylemlere dair örnekler:</p> <ul style="list-style-type: none">- Seçim kriterlerinizi gözden geçirin ve yaş ve engelliliğin dikkate alındığından emin olun. faaliyetlerinizi geliştirmek.- Engellilere ve yaşlılara danışın ve sonuçlara göre gıda yardımı sağlamak için kullanılan yöntemleri gözden geçirin.- Gıda yardımının içeriğini hazırlarken engelli kişilere ve yaşlılara danışın. Hizmet sunarken ek yardıma ihtiyaç duyanları belirlemek için ekip içinde odak noktaları atayın.- Yaşlı insanlar genellikle sert yiyecekleri çiğneyemez ve sindiremezler. Kuruluşunuz aracılığıyla sağlanan rasyonun yaşlılar için uygun olduğundan emin olun
---	--

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

7. Koruma	<ol style="list-style-type: none">1. Koruma değerlendirme ve izleme araçlarını, engelli ve/ya yaşlı bireylerin koruma endişeleri ve kapasiteleri hakkında bilgi toplamak için uyarlayın.2. Bireysel/hane değerlendirmeleri için engellilik, cinsiyet ve yaşa göre ayrıştırılmış verilerin toplanmasını göz önünde bulundurun.3. Engelli ve/ya yaşlı bireyleri, yaşa ve cinsiyete uygun koruma değerlendirmelerinde hem bilgi sağlayıcılar hem de uygulayıcılar olarak dahil edin.	<ol style="list-style-type: none">1. Kapsayıcılık ve erişilebilirlik için kaynak tahsisi.2. Personel, ortaklar ve topluluklar arasında engelli ve/ya yaşlı bireylerin karşılaştığı artan riskler konusunda farkındalık oluşturun.3. Koruma endişeleri olan ve/ya risk altında olan engelli ve/ya yaşlı bireylerin belirlenip yönlendirilmesini sağlamak için vaka yönetimi ve yönlendirme mekanizmalarını güçlendirin.4. Koruma endişeleri riski altında olan engelli ve/ya yaşlı bireylere yönelik uygun hizmetler ve destek sağlayın.5. Koruma müdahale hizmetlerine erişimdeki bariyerleri belirleyin ve en aza indirgeyin.6. Şikayet, Geribildirim ve Yanıt Mekanizmalarının (CFRM) mekanizmalarının erişilebilir olmasını sağlayın.7. Program geliştirme aşamasından uygulama aşamasına kadar engelli ve/ya yaşlı bireylerin temsilcilerinin danışılmasını ve sürece dahil edilmesini sağlayın.8. Engellilik ve yaşlanmanın kesişen konular olduğunu ve iş birliği gerektirdiğini unutmayın.9. Erişilebilir bilgi kanalları ve materyaller geliştirin.10. Refakatsiz yaşlı bireylerin geniş aileleriyle yeniden birleşmesi için programlar başlatın ya da yönlendirin.11. Yaşlı bireylerin bakımında olan çocukların, kadınların, engelli bireylerin ve diğer yaşlı bireylerin koruma endişelerinin olup olmadığını göz önünde bulundurun.
	<p>Eklenebilecek sorulara dair örnekler:</p> <ul style="list-style-type: none">– <u># Acil desteğe ve yönlendirmeye ihtiyaç duyan engelli ve/ya yaşlı bireylerin sayısı.</u>– <u># Cinsiyete dayalı şiddet (GBV) riski altında olan engelli bireylerin ve/ya yaşlı bireylerin sayısı.</u>– <u>Engelli ve/ya yaşlı bireylerin koruma hizmetlerine erişimi var mı?</u>– <u>Engelli ve/ya yaşlı bireylerin kimlik belgelerine ve hukuki desteğe erişimi var mı?</u>– <u>% Geri bildirim ve şikayet mekanizmalarının iki veya daha fazla bildirim yöntemi (örneğin telefon görüşmeleri ve kısa mesajlar) sunma oranı.</u>– <u># Engelli ve/ya yaşlı bireylere yönelik olan uzmanlaşmış hizmet hakkında sağlanan bilgilendirme sayısı</u>	<p>Dikkate alınması gereken eylemlere dair örnekler:</p> <ul style="list-style-type: none">– Yönlendirme formlarınızı, engelli ve/ya yaşlı bireylerin sayısını ve öncelikli yönlendirme ihtiyaçlarını içerecek şekilde gözden geçirin.– Farklı engel türlerine sahip engelli ve/ya yaşlı bireyleri koruma değerlendirmelerine (Kilit Bilgilendirici Görüşmeler ve Odak Grup Toplantıları) dahil edin.– Hizmet sunumu sırasında ek yardıma ihtiyaç duyanları belirlemek için ekip içersinde odak noktaları atayın.– Engelli ve/ya yaşlı bireyler için uzmanlaşmış hizmetlerin haritasını çıkarın ve bu bilgileri paylaşın.– Engelli ve/ya yaşlı bireylerin ailelerinden, komşularından ve topluluktan nasıl destek aldığını izleyin. Eğer bu bireyler topluluk üyelerine güveniyorsa, onların herhangi bir baskı, zorlama ve istismardan korunduklarından emin olmak için gözlem yapın.

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

	<ul style="list-style-type: none">- <u>% Engelli ve/ya yaşlı bireylere için yapılan yönlendirmelerin tamamlanma oranı.</u>- <u># Uzmanlaşmış hizmetlere yönlendirilen engelli ve/ya yaşlı bireylerin sayısı.</u>- <u># Engelli ve/ya yaşlı bireylerin temsilcileri ile yapılan toplantıların sayısı (OPA'lar ve OPD'ler).</u>- <u># Yaş ve engellilik dahil etme ve erişilebilirlik konusunda eğitim alan personel sayısı.</u>	
--	---	--

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

12. Eğitim	<ol style="list-style-type: none">1. Engelli çocukların ihtiyaçları, yaşadıkları zorluklar ve kapasiteleri hakkında bilgi toplamak için örgün ve yaygın eğitim için değerlendirme ve izleme araçlarını uyarlayın.2. Bireysel/hane halkı değerlendirmeleri için engellilik, cinsiyet ve yaşa göre ayrıştırılmış verileri toplamayı göz önünde bulundurun.3. Engelli ve/ya yaşlı bireyleri örgün ve yaygın eğitim değerlendirmelerine ve izleme faaliyetlerine dahil edin.	<ol style="list-style-type: none">1. Kapsayıcılık faaliyetleri ve erişilebilirlik için kaynak tahsisi2. Öğrenme tesislerini engelli çocuklar için güvenli ve erişilebilir olacak şekilde uyarlayın.3. Farklı öğrenci grupları için uygun olacak çeşitli öğrenme materyallerini, öğretim yöntemlerini, müfredatı kullanın4. Acil durumlarda kapsayıcı eğitimi teşvik etmek için öğretmenlerin, topluluk üyelerinin ve eğitim personelinin kapasitesini geliştirin5. Şikayet, Geribildirim ve Yanıt Mekanizmalarının (CFRM) mekanizmalarının erişilebilir olmasını sağlamak6. Yaşlılardan ve engellilerden temsilcilere danışılmasını ve program geliştirme aşamasından uygulamaya kadar dahil edilmesini sağlamak.7. Engellilik ve yaşlanmanın sektörler arası bir mesele olduğunun ve işbirliği gerektirdiğinin bilincinde olmak8. Tesisler ve hijyen faaliyetleri hakkında erişilebilir bilgi kanallarını ve materyalleri uyarlayın.9. Eğitimde yaşlılar ve engelliler ile ilgili diğer sektörler için raporlar ve rehber materyaller üretmek
	<p>Eklenebilecek sorulara dair örnekler:</p> <ul style="list-style-type: none">– # Engelli çocuk sayısı– # Okula gitmeyen engelli çocukların sayısı– Okullar, engelli çocuklar için erişilebilir mi?– Çevrimiçi eğitim (varsa) engelli çocuklar için erişilebilir mi?– Engelli çocukların eğitime erişimini kolaylaştırmak için ne gibi uyarlamalar gerekiyor?– % Erişilebilirlik özelliklerinin bulunduğu rehabilite edilmiş okulların yüzdesi (Farklı engel türlerine sahip çocukları kapsayacak şekilde)– # Kapsayıcılık konusunda eğitim almış öğretmen sayısı	<p>Dahil edilecek eylemlere ilişkin örnekler:</p> <ul style="list-style-type: none">– Engelli bireyler için erişilebilir okullar hakkında bilginin mevcut olmasını sağlayın.– Okul rehabilitasyonu yaparken erişilebilirlik özellikleri eklemek için toplam bütçenin %2'si kadar ek bir bütçe dahil edin.– Engelli bireyler için özel eğitimle ilgili bilginin mevcut olmasını sağlayın.– Öğretmenlere kapsayıcı öğretim ve öğrenme materyalleri konusunda eğitim sağlayın.– Okul dışında kalan engelli çocukları belirlemek ve erişimlerini engelleyen sorunları çözmek için saha çalışmalarını planlayın.– Engelli çocukların akranları ve sınıf arkadaşları, ayrıca onların ebeveynleri için farkındalık artırma faaliyetleri planlayın.

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

	<ul style="list-style-type: none">- # Kapsayıcı öğretim ve öğrenme materyalleri sağlanan okulların sayısı- # Tespit edilen okul dışı kalan engelli çocukların sayısı- # Okul taşımacılığında yararlanan engelli çocukların sayısı- # Kapsayıcılık erişilebilirlik konusunda eğitim alan personel sayısı- # Engelli çocukların akranları ve ebeveynleri için kapsayıcılık ve kaynaştırma konusunda sağlanan farkındalık artırma faaliyetlerinin sayısı- # Engelli ve/ya yaşlı bireylerin temsilcileriyle/dernekleriyle yapılan toplantıların sayısı (OPA'lar ve OPD'ler)	
--	--	--

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

Genel öneriler:

- Türkiye'deki Engelli Dernekleri (OPD'ler) ve Yaşlı Bireyleri Temsil Eden Dernekler (OPA'lar) ile istişarelerde bulunun.
- Engelli ve/ya yaşlı bireyleri ve onları temsil eden kuruluşlarının programlamanızın farklı aşamalarında yer aldığından emin olun.
- Sürdürülebilir müdahaleler için uluslararası standartlar ile yerel ihtiyaçlar arasında köprü kurmak için yerel engelli dernekleri (OPD'ler) ve yaşlı dernekleri (OPA'lar) ile ortaklıklar kurmayı hedefleyin.
- Engelli kişiler ve yaşlılarla yapılan tüm iletişimin erişilebilir olduğundan emin olun (Bilgi, Eğitim ve İletişim (IEC) materyalleri, Şikayet ve Geri Bildirim Yanıt Mekanizması (CFRM) kanalları vb. dahil). Birden çok modalitede birden çok kanal üzerinden iletişim kurmaya çalışın.
- Engelliler ve/ya yaşlı bireyler için devam eden izleme ve geri bildirim mekanizmalarının kurulmasını sağlayın. Geri bildirimler, odak grup görüşmeleri ve anketler gibi yöntemler kullanılarak ilk uygulama aşamasının ötesinde düzenli olarak toplanmalıdır. Alınan geri bildirimler, programların uyarlanması ve iyileştirilmesi için devam eden faaliyetlere entegre edilmeli; hizmetlerin erişilebilir ve bu grupların gelişen ihtiyaçlarına uygun kalmasını sağlamalıdır.
- İşitme engelli bireyler için konuşulan dillerden biri olan işaret dilinin ve bir işaret dili tercümanının mevcudiyetinin dikkate alındığından emin olun.
- Program planlama ve uygulamasında bakım verenlerin ihtiyaçlarının dikkate alındığından, önceliklendirildiğinden ve ele alındığından emin olun.
- Kapsayıcılık faaliyetleri için yeterli kaynakların tahsis edildiğinden emin olun.
- Yaş-engellilik kapsayıcılığı sektörler arası bir konu olduğu için sektörler arası işbirliğine açık olun.
- Güvenlik açıklarının ve sosyal damgalamaların, özellikle hizmetlere erişimde ve faaliyetlere katılmada engelli ve/ya yaşlı bireyler üzerindeki kümülatif etkisini tanıyın ve bu durumun, hizmetlere erişim ve etkinliklere katılım konusunda önemli bir engel oluşturabileceğinin farkında olun.
- Kapsayıcı programlama konusunda teknik destek almak için Türkiye'deki Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığı Görev Ekibi (ADITT) ile iletişime geçin.

İnsani yardım hakkında bilgi sağlama:

- Bilgilendirici dökümanları birden fazla formatta sağlayın: örneğin, sözlü/sesli (yavaş konuşma, basit dil) ve yazılı (büyük yazı, basit dil, resimler), ekran okuyucular için erişilebilir.
- Bilgileri, etkilenen nüfusun konuştuğu tüm dillerde sağlandığından emin olun.
- Yerel Engelli Dernekleri(OPD'ler) aracılığıyla bilgilerin dağıtıldığından emin olun.

Veri Toplama:

- Veri toplama sisteminizin, engelli ve/ya yaşlı bireyler gibi kırılgan grupları belirlemek için sorular sorduğundan emin olun.
- Bireysel/hane halkı değerlendirmeleri için, 60 yaş üstü grup da dahil olmak üzere 10 yıllık yaş gruplarıyla cinsiyet, yaş ve engelliliğe göre ayrıştırılmış veri toplamayı önceliklendirin. Mümkünse toplanan verileri, genel sayımı ile karşılaştırarak tutarsızlıkları kontrol edin.
- Aşağıdakiler gibi en kırılgan durumda olabilecek yaşlı bireyleri belirlemek için veri toplayın veya özel çaba gösterin:

Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığına İlişkin Sektörel Teknik Rehberlik Notu

- Yalnız yaşayan yaşlı vey/a engelli bireylerin sayısı (ayrılmış veya izole edilmiş)
- Ara nesil olmayan hanehalkı sayısı(orta neslin olmadığı ve yaşlı bireylerin torunlarının birincil bakımvereni olduğu durumlar)
- Engelli ve/ya yaşlı bireylerin hane reisi olduğu olduğu hanelerin sayısı
- Sağlık ve hareketlilik sorunları nedeniyle evde kalan yaşlı ve/ya engelli bireylerin sayısı
- Yaşlı kadınların sayısı, engelli kadınların hane reisi olduğu hanelerin sayısı

Engelli ve/ya yaşlı bireylerin veri toplama, ölçme ve izleme ve değerlendirme faaliyetlerine kapsayıcı katılımını sağlamak.

İletişim bilgileri:

1. Yaşlılık ve Engellilik Kapsayıcılığı Görev Ekibi (ADITT) Türkiye:
 - Esra Alagöz Solgun (Relief International): esra.alagoz@ri.org
 - Rafid Shkwana (IOM): rshkwana@iom.int
 - Sitti Zeynep Aksu (IOM): sbagci@iom.int

Diğer ilgili kaynaklar:

- [All under one roof Inclusive shelter toolkit](#)
- [Guidelines Inclusion of persons with disabilities in humanitarian action IASC](#)
- [Humanitarian inclusion standards for older people and persons with disabilities](#)
- [Disability-Inclusive Humanitarian Action Checklists | UNICEF](#)
- [Disability-Inclusive Humanitarian Action Toolkit | UNICEF](#)
- [Priority Assistive Products list | WHO](#)
- [Age, gender and diversity \(AGD\) | UNHCR](#)
- [Age Inclusion Handbook | Help Age](#)
- [Emergency Guidelines | Help Age](#)
- [Guidance Note on Disability-Inclusive Project Management Cycle | ESCAP](#)